

Література:

1. Beznosova, A.S., & Ulianova, K.M. (2017), Ekonomichna zhurnalistika u vimiri elektronnih komunikacij: osoblivosti, meta, funkciï [Economic journalism in measuring electronic communications: peculiarities, task, functions], in Lalych, A.O. (Ed.), Regional'ni ZMI Ukraïni: istorija, suchasni stan ta perspektivi rozvitku: materiali internet-konferenciï [Proceedings of the Internet Conference "Regional Mass Media of Ukraine: History, Current State and Perspectives of Development"]. – Starobilsk., LNU named after Taras Shevchenko, pp. 171–175.
2. Burkivska, L. & Romanyshyn, Yu. (2014), Ekonomichna tematika v ukraïns'komu regional'nomu media prostori [Economic thematic areas in Ukrainian regional media environment], Visnyk Knyzhkovoï Palaty [Bulletin of the Book Chamber], Vol. 2, pp. 1–3.
3. Voroshylov, V.V. (2006), Teorija i praktika massovoj informacii: uchebnik [Theory and Practice of Mass Information: a Textbook]. - Saint Petersburg, Izdatelstvo Mikhailova V.A. - 496 p.
4. Dobretsova, N.N. (2009), Osveshhenie jekonomicheskikh tem v stedstvakh massovoj informacii (jekonomicheskaja zhurnalistika): ucheb. posobie dlja vuzov [Coverage of Economic Themes in Means of Mass Media: a Textbook]. - Bishkek.
5. Zdoroveha, V. (2000), Pidgotovka zhurnalistiv: pogljadi zboku i zseredini [Training Journalists: Views from Outside and Inside], Dzerkalo tizhnja., Access mode: http://old.gazeta.dt.ua/EDUCATION/pidgotovka_zhurnalistiv_poglyadi_zboku_i_zseredini.html
6. Lavrinikevich, D. (2015), Kak osveshhat' sobytija v jekonomike cherez «prostyh» ljudej [How to Highlight Events in Economics through "Average" People], Access mode: mediakritika.by/article/.../kak-osveshchat-sobytiya-v-ekonomike-cherez-prostyh-lyud...
7. Otchet o Mezhdunarodnoj konferencii «Jekonomicheskaja zhurnalistika kak faktor i indikator razvitija rynochnoj jekonomiki» (11–12 oktjabrja 2012 g, Kyrgyzskaja Respublika, g. Bishkek) [Report on the International Conference "Economic Journalism as a Factor and Indicator of the Marker Economy Development", 11-12 October, 2012, Bishkek, the Republic of Kyrgystan], Access mode: dpi.kg/upload/file/Full_Report_Bishkek_Conference_2012_RUS.pdf
8. Panarin, I. (2012), SMI, propaganda i informacionnye vojny [Mass Media, Propaganda and Informational Wars], Access mode: http://propagandahistory.ru/books/Igor-Panarin_SMI--propaganda-i-informatsionnye-voyny/.
9. Shkondin, M.V., Vuchub, G.S. & Frolov, T.I. (Ed.) (2008), Problematika SMI: Informacionnaja povestka dnja: uchebnoe posobie [The Issue of Mass Media: Informational Agenda: a Textbook]. - Moscow., Aspect Press. - 316 p.
10. Ranenko, I. (2012), Anton Podluckij, glavnyj redaktor «RBK Ukraina»: «Rabota zhurnalista ne nachinaetsja i ne zakanchivaetsja. Ona, kak i rabota mozga, prodolzhaetsja 24 chasa v sutki» [Podlutskiy Anton: "The Work of a Journalist does not Start and Finish. As the Work of Brain it Goes on 24 Hours a Day"]., Access mode: sostav.ua/columns/2012/07/18/156/50567/
11. Chigrinskaia, L. (2010), Osnovy zhurnalistiki [The Basics of Journalism], Access mode: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Gurn/Chigrinskaya/index.php

УДК 378:327.7

**ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР ВИЩОЇ ОСВІТИ:
СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ /
EUROPEAN DIMENSION OF HIGHER EDUCATION:
STRATEGIC OBJECTIVES OF EDUCATIONAL PROGRAMMES**

**Лащихіна В., канд. пед. наук, доцент
Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Україна**

Учасник конференції

У статті досліджуються стратегії формування загальноєвропейського простору вищої освіти та їх вплив на українську систему вищої освіти на сучасному етапі. Висвітлюється робота європейських організацій стосовно євроінтеграційних процесів у сфері освіти. Визначаються стратегічні цілі європейських освітніх програм та їх вплив на розвиток вищої освіти у глобальному вимірі. Розкриваються принципи сучасної європейської освіти та концептуальні аспекти розвитку вищої освіти в загальноєвропейському вимірі.

Ключові слова: загальноєвропейський освітній простір, вища освіта, інтеграція, глобалізація, мобільність, європейський, програми.

The article investigates the problem of strategies formation of the European dimension of higher education nowadays. The article focuses on the work of European organizations regarding European integration processes in education. The article deals with the strategic objectives of the European educational programmes and their influence on development of higher education in the global dimension. The article investigates the principles of modern European education and conceptual basis for the development of higher education in the European dimension.

Keywords: European dimension in education, higher education, integration, globalization, mobility, European, programmes.

На сучасному етапі методологічною основою філософії розвитку вищої освіти стає парадигма культур, духовно-інтелектуальне, творче, гуманістичне мислення та зорієнтованість до інтеграції освітньо-культурної сфери та формування єдиного освітнього європейського простору.

Останні дослідження педагогічних джерел, Інтернет-ресурсів свідчать, що загальні тенденції розвитку вищої освіти у країнах Європи досліджували педагоги-компаративісти: С. Бодмон (S. Baudemont), Г. Міаларе (G. Mialaret), Ж. Льопозан (G. Leresant), Г. Фабіані, С. Френе, Фурастьє (J. Fourastié), А. Прост (A. Prost), Б. Вульфсон, З. Малькова, О. Джурінський, О. Матвієнко, Н. Нічкало. В умовах інтернаціоналізації європейського освітнього простору важливим джерелом визнання сучасної стратегії розвитку вищої освіти України є вивчення європейського досвіду підготовки кадрів у вищих навчальних закладах та адаптації вітчизняної системи вищої освіти до європейських стандартів шляхом мобільності студентів та науково-викладацького складу через впровадження освітніх Програм.

Найбільш інтенсивно інтеграційні процеси проходять у Західній Європі. Саме в цьому регіоні створюються найновіші форми і методи економічної, політичної і культурно-освітньої інтеграції.

Основну роль у визначенні основних напрямів загальної соціально-економічної і політичної стратегії західноєвропейських держав відіграє Європейський Союз (ЄС). Головним робочим органом Європейського Союзу є Комісія ЄС (президент – Жак Делор (J. Delors)), що нараховує сімнадцять членів. Комісія тримає в полі зору питання політичного, економічного та соціального розвитку держав-учасниць. Формується єдина стратегія розвитку галузей народного господарства для всіх країн-членів [2, с. 126].

До цього контексту належить й інтеграція у сфері освіти адже найважливішою умовою подальшого зміцнення ЄС є освітня інтеграція, яка віддзеркалює процеси зближення західноєвропейських держав і сприяє їх розвитку. У 1976 р. був створений постійно діючий Комітет освіти держав-членів ЄС, до функцій якого входить розробка стратегії співпраці з метою гармонізації освітніх систем західноєвропейських країн. Під егідою Комітету діє створений у Парижі Європейський інститут виховання і соціальної політики, у рамках якого функціонує Бюро співробітництва у сфері виховання, яке знаходиться в Брюсселі. Проводяться засідання ради міністрів освіти західноєвропейських країн [2, с. 126-127].

Важливою складовою процесу інтеграції виступає духовне зближення європейських народів. Пропонується ідея формування європейської свідомості. Це означає, що мешканці європейського регіону мають усвідомити, що вони є не лише французами, англійцями чи німцями, а передусім – європейцями. Отже, ставиться питання про трансформацію національного мислення у континентальне, що робить традиційний культ нації другорядним. Такі ідеї широко культивуються видатними діячами європейських інтеграційних органів. Так, Генеральний секретар Ради Європи Д. Таршис стверджує: “Трансформація національного мислення у мислення континентальне є безперечним кроком уперед, оскільки воно (мислення) підкреслює ті тісні зв’язки, котрі об’єднують усіх європейців”. У рішеннях і рекомендаціях координаційних органів ЄС і різних форумів основна увага акцентується на необхідності створити таку обстановку в школах і вищих навчальних закладах (ВНЗ), щоб учні й студенти відчували себе європейцями. Модернізація навчальних програм також повинна формувати “європейську свідомість”. Однак прагнення прискорити цей процес інколи викликає негативну реакцію, наслідком якої є націоналістичні настрої в суспільстві, тому що для більшості мешканців будь-якої європейської країни національна ідентичність має велике значення. На думку французького вченого П. Брюкнера, неможливо бути європейцем, не залишаючись при цьому французом, німцем чи італійцем [1, с. 196; 4].

Не винятком у цьому процесі є, зокрема, розбудова ідеології освітньої парадигми в Україні, країні, яка підтримує євроінтеграційні процеси та прагне мати достойне місце у європейській спільноті. Так, у 1987 р. уряд Франції запропонував відсвяткувати тридцятиріччя Римського договору про налагодження співробітництва в європейському регіоні та створення Європейського Економічного Співтовариства інтенсивним будівництвом “Об’єднаної Європи” у галузі освіти та виховання. Для цього був розроблений спеціальний комплекс конкретних пропозицій, які були чітко викладені у спеціальному документі під назвою “Голуба книга: за європейське виховання і європейську культуру”. У цьому документі наголошується, що європейське співробітництво в освітній сфері є пріоритетним питанням для всіх країн-учасниць. Воно повинне, по-перше, сприяти духовному зближенню народів європейських держав; по-друге, запозичувати і використовувати досвід оновлення змісту, методів навчання й виховання в окремих країнах для удосконалення та взаємозбагачення в масштабах всієї Європи. Зближення навчальних програм європейських країн стосується не тільки школи, але й системи підготовки у вищих навчальних закладах [3; 5].

Загальноєвропейський освітній простір вищої освіти безпосередньо стосується держав-учасниць Болонського процесу, метою якого є сприяння мобільності студентсько-викладацького складу, впровадженню єдиної системи оцінювання і стандартизації дипломів в межах ЄС. Так, вища освіта, здобута у будь-якій країні ЄС, відкриває фахівцям перспективи кар’єри в інших європейських державах [3; 5].

У рамках формування єдиної стратегії кадрової підготовки багатьох європейських організацій виступають за оновлення навчальних програм у вищих навчальних закладах.

Мобільність студентів та викладачів є одним із основних принципів сучасної європейської освіти. Навчання, стажування та дослідницька робота за кордоном збагачує індивідуальний досвід людини, надає їй можливість дізнатися більше про інші моделі створення та поширення знань, дозволяє їй розширити мережу контактів і спілкування, дає змогу поглибити знання іноземних мов.

В Україні у рамках міжнародної співпраці вищих навчальних закладів, підтримуються програми та виділяються кошти (стипендії), спрямовані на підтримку мобільності. Для цього щороку є стипендії, розраховані на конкретний термін дії тієї чи іншої європейської програми. Обмін студентами, викладацьким складом стає невід’ємною частиною навчального процесу. Навчання, наукові дослідження за кордоном є необхідною складовою освіти вищого рівня і зорієнтовані на зближення європейських народів, сприяючи формуванню європейської свідомості та європейського мислення.

У рамках транс’європейського проекту “Загальноєвропейський освітній простір”, починаючи з 1990 р., для забезпечення освітньої мобільності у вищих навчальних закладах Європи, включаючи Україну, практикується навчальне стажування студентів за кордоном. На початку 90-х рр. навчальні заклади України підключилися до розроблених органами Європейського Союзу програм розвитку освіти у Європейському регіоні: ЕРАЗМУС (Erasmus), СОКРАТ (Socrates), КОМЕНІУС (Comenius), КОМЕТ (Komet), ЛІНГВА (Lingua), ТЕМПУС (Tempus), ПЕТРА (Petra), ІРИС (Iris), ФАЯР (PHARE), ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ (LEONARDO DA VINCI) та інші. Ці програми не обмежуються побажаннями й рекомендаціями. Це – конкретні плани з чітко зазначеною метою, терміном дії та обсягом фінансового забезпечення. Найвідомішими з них є програми Еразмус Мундус (Erasmus Mundus) та Темпус (Tempus).

Еразмус Мундус було започатковано у 2004 році і є механізмом студентських та академічних обмінів між державами Євросоюзу та країнами з-поза його меж. Студенти старших курсів і науковці з різних країн, включаючи Україну, мають змогу отримувати стипендії від ЄС для продовження навчання або проведення наукових досліджень у країнах ЄС. Програма названа на честь видатного нідерландського вченого, гуманіста, філософа 15-го століття Еразма Роттердамського (1465-1536), який навчаючись та працюючи у найкращих навчальних закладах Європи, зрозумів переваги мобільності та міжнародного співробітництва в освітній сфері. Еразмус Мундус – освітня програма співпраці та мобільності у сфері вищої освіти, спрямована на активізацію міжнародного співробітництва та підвищення мобільності серед студентів, викладачів, науковців європейських університетів та вищих навчальних закладів третіх країн на всіх континентах. Намагаючись перетворити ЄС на світового лідера в освіті, а європейські університети – на осередки знань і центри інновацій, програма Еразмус Мундус також ставить за мету сприяння взаєморозумінню між людьми, активізацію міжкультурного діалогу [7].

У 2006 р. у країнах ЄС (включаючи Україну), а також у державах Азії, Латинської Америки почала діяти нова програма Еразмус Мундус: Вікно зовнішньої співпраці. Програма підтримує створення партнерських консорціумів між вищими навчальними закладами Європи та третіх країн. Метою діяльності таких консорціумів є забезпечення індивідуальної мобільності

студентів (бакалаврського, магістерського, докторського та постдокторського рівнів), дослідників та академічного персоналу між освітніми інституціями ЄС та третіх країн. Еразмус Мундус: Вікно зовнішньої співпраці, як і програма Еразмус Мундус, надає гранти студентам і науковцям третіх країн для навчання в університетах ЄС. Програма також зорієнтована на міжуніверситетську співпрацю і заохочує поїздки європейських студентів і науковців до третіх країн [7].

З 2014 р. програму Еразмус Мундус трансформовано в Еразмус+: Навчальна мобільність. Відповідно, Еразмус Мундус Action 1 Магістерські програми перейшов до Еразмус+: Ступенева мобільність - Магістерські програми. Еразмус Мундус Action 2 перейшов з певними змінами до Еразмус+: Кредитна мобільність[8].

Основними цілями програми Еразмус Мундус є: забезпечення мобільності студентів та викладачів в усьому світі; розширення міжнародного співробітництва між вищими навчальними закладами; розширення у середньостроковій перспективі освітніх, політичних, економічних та культурних зв'язків між ЄС та третіми країнами.

Програма Темпус – освітня програма Європейського Союзу, яка підтримує модернізацію системи вищої освіти та створює простір для співпраці в країнах-партнерах ЄС через університетські проекти. Також програма спрямована на добровільне наближення систем вищої освіти в країнах-партнерах до здобутків розвитку вищої освіти в державах-членах ЄС, і додатково пропагує підхід міжлюдської співпраці (people to people approach) [6].

Програма Темпус заснована у 1990 році для максимально збалансованого співробітництва та вдосконалення систем вищої освіти в державах-членах ЄС і країн-партнерів, та охоплює сьогодні загалом 27 країн: на Західних Балканах, у Східній Європі, Центральній Азії, Північній Африці та на Близькому Сході. Конкурси Програми завершено 2014 року. Останній проект завершить реалізацію в 2017 р. [6].

Стратегічними цілями програми Темпус (Tempus – Trans-European Mobility Programme for University Studies) є сприяння установленню і зміцненню співпраці у сфері вищої освіти між країнами-членами ЄС та країнами-партнерами.

В основу програми покладено усвідомлення важливої ролі вищих навчальних закладів в процесі соціального, економічного та культурного розвитку. Саме вони є джерелами спеціальних знань, людських ресурсів і центрами підготовки нової генерації лідерів. Останні проекти, що було профінансовано будуть завершені в 2016 році. Дана програма фінансує міжуніверситетську співпрацю у сфері розробки та вдосконалення навчальних програм, управління університетами, взаємодії науковців та громадянського суспільства, партнерство освіти і бізнесу, а також структурні реформи у сфері вищої освіти [6].

Програма Темпус є найбільш тривалою, її перший етап розпочався в 1990 році: Tempus I – 1990-1994; Tempus II – 1994-1998; Tempus II (2) – 1998-2000; Tempus III – 2000-2006. З 2007 року розпочато новий етап програми – Tempus IV (2007-2013) [6].

До 2009 року програма Темпус координувалася Директоратами Європейської Комісії з питань освіти та культури, розширення і зовнішньої допомоги. Починаючи з другого конкурсу четвертого етапу програми Темпус, цю функцію здійснює Виконавче агентство з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури, яке має мандат від Європейської Комісії на управління та координацію проектів програми [6].

Отже, розробка у Європейському Союзі нової освітньої стратегії зорієнтована на формування загальноєвропейського освітнього простору, на загальні напрями розвитку освіти, зокрема вищої. В ЄС, у рамках транс'європейського проекту, діють міжнародні освітні програми, наймасштабніші з них: ЕРАЗМУС та ТЕМПУС, спрямовані на сприяння мобільності студентів, викладачів, науковців та адміністративного персоналу європейських, зокрема українських університетів і мають на меті формування гармонійних взаємовідносин, співпраці у різних галузях народного господарства, активізацію міжнародного співробітництва та міжкультурного діалогу.

Література:

1. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века. - Москва, 1999, УРАО. – 208 с.
2. Матвієнко О.В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу: [монографія]. – Київ., 2005, Ленвіт. – 381 с.
3. Elargissement de l'Union européenne., Access mode: <http://www.dree.org/elargissement>
4. Groupement d'études et de recherches «Notre Europe»., Access mode: <http://www.notre-europe.asso.fr>
5. Lepesant G. Elargissement de l'UE. L'Etat de la France. – Paris., 2005-2006., pp. 334-335.
6. Tempus IV (2007-2013): O programme., Access mode: http://eacea.ec.europa.eu/tempus/programme/about_tempus_ru.php
7. ERASMUS+., Access mode: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.php
8. KA1: навчальна (академічна) мобільність., Access mode: <http://www.erasmusplus.org.ua/erasmus/ka1-navchalna-mobilnist.html>

УДК 378.37.351

ПОТЕНЦИАЛ КЛАСТЕРНЫХ МЕХАНИЗМОВ КАК РЕСУРС РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ ВЛАСТИ

Любченко Н.В., канд. пед. наук, доцент
ГВУЗ «Университет менеджмента образования», Украина

Участник конференции

В статье описываются взгляды современных ученых на определение понятий «кластер», «кластерный механизм», обосновывается актуальность применения потенциала кластерных механизмов в управлении образованием в условиях децентрализации власти.

Раскрывается авторский взгляд относительно кластерной интеграции субъектов образования, науки и производственной сферы и ее значения в управлении образованием, роли образовательных кластеров в повышении конкурентоспособности территорий.

Ключевые слова: потенциал, кластер, кластерный механизм, децентрализация власти, децентрализация управления образованием, образовательный округ, образовательный кластер, научно-образовательный кластер.